

Bryssel den 1 juli 2019
(OR. en)

10688/19

SOC 521
EMPL 402
ECOFIN 674
EDUC 332

NOT

från:	Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Bedömning av de landsspecifika rekommendationerna för 2019 och genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna för 2018 = Godkännande av yttrandena från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd

För delegationerna bifogas de ovannämnda yttrandena inför mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 8 juli 2019.

Övergripande yttrande 2019 om planeringsterminen

På uppdrag av rådet har sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd granskat genomförandet av arbetsmarknadsaspekterna och de sociala aspekterna av de landsspecifika rekommendationerna för 2018. Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd lämnade i juni 2019 en övergripande not till rådet med överväganden om kommissionens förslag till landsspecifika rekommendationer för 2019, några viktiga budskap från kommittéernas multilaterala övervakning av medlemsstaternas reformer på områdena sysselsättningspolitik och socialpolitik och en utvärdering av framstegen mot Europa 2020-målen. Förevarande not kompletterar det tidigare bidraget med överväganden om aspekter som hör samman med styrningen av den europeiska planeringsterminen (avsnitt 1), synpunkter från arbetsmarknadens parter och sociala icke-statliga organisationer (avsnitt 2) samt tematiska budskap med anledning av översyner av den multilaterala övervakningen (avsnitt 3) för båda kommittéerna.¹

Avsnitt 1: Processen med landsspecifika rekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen

Den europeiska planeringsterminen är ett värdefullt verktyg för samordning, främjande och övervakning av medlemsstaternas reformansträngningar. Den bedömer och stöder medlemsstaternas reformer samt sammansättningen och kvaliteten på deras bredare politiska mix. 2019 års paket med landsspecifika rekommendationer, som kommissionen presenterade den 5 juni, bygger på tidigare år, erkänns av kommittéerna som väl avvägt och med en stark social dimension. Även om detta välkomnas av kommittéerna efterlyste vissa medlemsstater en diskussion om planeringsterminens räckvidd vad gäller politikområden, och betonade sin uppfattning om att inriktningen under de senaste åren har utvidgats betydligt. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter har en framträdande plats och dess principer återspeglas väl i paketet, vilket också välkomnas. Vissa medlemsstater efterlyste en starkare integration av pelarens principer i de landsspecifika rekommendationerna och en löpande utvärdering av pelarens principer ansågs vara en värdefull väg för det fortsatta arbetet.

¹ Landsspecifika slutsatser kommer att läggas fram som bilaga.

I år har det totala antalet landsspecifika rekommendationer ökat jämfört med föregående år, vilket i synnerhet avspeglar att investeringspecifika landsspecifika rekommendationer lagts till och att Grekland välkomnats i den europeiska planeringsterminen efter att med framgång ha lämnat det ekonomiska stödprogrammet. Den sociala dimensionen och sysselsättnings- och utbildningsdimensionerna har stärkts ytterligare, vilket är positivt. Kommittéerna upprepar att när det gäller åldrande, digitalisering och klimatförändringar bör planeringsterminsprocessen behålla en helhetssyn och integrera politik och reformer inom alla relevanta områden, inbegripet ekonomi, sysselsättning, utbildning och social delaktighet. De nyligen antagna sysselsättningsriktlinjerna ger i detta sammanhang den politiska och rättsliga grunden.

Årets paket innebär också en närmare anpassning mellan investeringar och reformer, och den därmed sammanhängande starkare inriktningen på investeringar i de landsspecifika rekommendationerna. Kommittéerna noterar att varje medlemsstat har mottagit en landsspecifik rekommendation om investeringar och att de andra landsspecifika rekommendationerna kan ha investeringsaspekter, särskilt inom områdena sysselsättning, socialpolitik och utbildning. Kommittéerna noterar att integreringen av investeringsaspekten möjliggör en bättre anpassning mellan reforminsatser och investeringsbeslut, vilket stärker den europeiska planeringsterminen ytterligare. Ett antal medlemmar efterlyste ytterligare reflektion om kopplingen mellan investeringsbehov och EU:s strukturfonder. Vissa betonade också behovet av tillräcklig flexibilitet vad beträffar de finanspolitiska reglerna och politikområden som kan komma i fråga för finansieringsinvesteringar från EU:s strukturfonder.

Kommittéerna framhåller att det sätt på vilket både sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd arbetar inom ramen för planeringsterminen har förbättrats under årens lopp och belyser följande aspekter när det gäller själva processen och utarbetandet av de landsspecifika rekommendationerna.

När det gäller **processen** noterar kommittéerna att det försenade framläggandet av de landsspecifika rekommendationerna för 2019 orsakat oro, särskilt eftersom det innebar att Europeiska rådet inte kunde ge ett politiskt godkännande efter en tillräcklig bedömning av paketet i rådets kommittéer.

Det nära samarbetet mellan rådets (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) och Ekofinrådets kommittéer gjorde dock att processen kunde genomföras utan problem trots att framläggandet av de landsspecifika rekommendationerna försenades.

Kommittéerna fortsatte att spela en aktiv roll i förberedelserna för antagandet av de landsspecifika rekommendationerna i de två ansvariga rådskonstellationerna – rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) och Ekofinrådet. Det gemensamma mötet mellan kommittén för ekonomisk politik, sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd fortsätter vara ett verkningsfullt sätt att diskutera ett antal landsspecifika rekommendationer av gränsöverskridande natur. Genom att man avsätter tillräckligt med tid för diskussion främjar man egenansvar, möjliggör en djupare och genuin multilateral förståelse och bidrar på lång sikt till ett bättre genomförande av reformer.

Man värdesatte den höga kvalitet som kommissionens dokumentation håller under hela planeringsterminsprocessen. Kommissionens bilaterala samråd med medlemsstaterna om utkastet till rapporter uppskattas som ett sätt att skapa en bättre samsyn mellan medlemsstaterna och kommissionen när det gäller bedömningen, de tillhörande utmaningarna och de politiska insatserna. Det kan även bidra till större nationellt egenansvar för de landsspecifika rekommendationerna, vilket är avgörande för att planeringsterminen ska bli framgångsrik. Detta noteras visserligen som ett positivt inslag i processen, men kommittéerna upprepar att ett ännu starkare och mer lägligt engagemang vore önskvärt, eftersom det är mycket viktigt för att stärka egenansvaret och följaktligen för att reformerna ska lyckas.

Kommittéerna upprepar också behovet av ett mer effektivt sätt att lösa medlemsstaternas kommentarer om faktiska uppgifter före kommitténs huvudmöten. Parallellt med en tydlig prioritering av medlemsstaternas egna kommentarer och fokus i dessa kommentarer på de landsspecifika rekommendationerna, skulle detta bidra till att koncentrera diskussionerna till sakfrågor.

Kommittéerna välkomnar också det ökade antalet medlemsstater som kommenterar de landsspecifika rekommendationerna och andra medlemsstaters skäl, eftersom detta återspeglar de gemensamma intressena och spridningseffekterna inom Europeiska unionen. Dessa diskussioner bidrar till att ytterligare stärka den ömsesidiga förståelsen för gemensamma politiska utmaningar och till att fördjupa utbytet av god praxis.

Arbetet med att koppla samman kommittéernas övervakningsverktyg och konkret använda dem i förhandlingarna om landsspecifika rekommendationer har åter visat sig vara effektivt. De resultat som man kommit fram till med hjälp av verktyget för bedömning av sysselsättningsituationen och verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet har visat sig vara värdefulla som grund för diskussionerna. Kommittéerna noterar att kommissionen i hög grad har dragit nytta av det multilaterala övervakningsarbetet vid utarbetandet av de landsspecifika rekommendationerna och faktaunderlaget för förhandlingarna om de landsspecifika rekommendationerna. De slutsatser från övervakningen som tjänade som utgångspunkt under diskussionerna om de landsspecifika rekommendationerna gav ofta en slutgiltig lösning på en viss diskussionspunkt eller debatt. Övervakningen, som innebär stora resursbehov för både kommissionen och medlemsstaterna, har återigen visat sitt värde i detta skede i cykeln. Samtidigt nämndes med tanke på framtiden behovet av att fundera över hur man ytterligare kan öka effektiviteten i det förberedande arbetet.

Man erkände gemensamt att ett genuint deltagande av arbetsmarknadens parter, företrädare för det civila samhället och andra berörda parter alljämt är väsentligt för genomförandet av reformer och effektivitet.

När det gäller **utarbetandet** av de landsspecifika rekommendationerna konstaterar kommittéerna att kommissionens text håller hög kvalitet och att formuleringar med överflödiga ordval (såsom ”fortsätter”, ”fortgår” och ”vidare”) undvikits. Kommittéerna har också bibehållit den allmänna regeln att inte godkänna föreslagna ändringar som inte är faktiska och som inte tar hänsyn till slutsatserna från översynerna under planeringsterminen. Kommittéerna betonar att de landsspecifika rekommendationerna bör ge tillräcklig klarhet om det sammanhang som det hänvisas till, men vidhåller att skälen inte bör fungera som ersättande landsspecifika rekommendationer. Det vore också önskvärt att skälen tydligare och konsekvent återspeglar medlemsstaternas framsteg.

Med ett **framtida** perspektiv konstaterar kommittéerna att de landsspecifika rekommendationerna också bör ge en bättre bild av den politiska verkligheten i en reformprocess. Det tar tid att definiera, diskutera och genomföra reformer. De genomförs ofta inom ramen för fleråriga cykler. Därför bör man överväga hur man bättre kan integrera utsikterna på medellång sikt i de landsspecifika rekommendationerna, samtidigt som man upprätthåller reformtakten och kopplingarna till de nationella politiska cyklerna.

Avsnitt 2: Synpunkter från arbetsmarknadens parter och företrädare för det civila samhället

Medverkan av arbetsmarknadens parter och samråd med det civila samhället är alltjämt avgörande för att de politiska reformerna ska kunna genomföras med framgång. De två kommittéerna förde diskussioner med kommissionen, europeiska arbetsmarknadsparter och sociala icke-statliga organisationer i samband med kommitténs multilaterala övervakning och det nya paketet med landsspecifika rekommendationer, som en upptakt till diskussionen om de landsspecifika rekommendationerna i sig.

Både de europeiska arbetsmarknadsparterna och de sociala icke-statliga organisationerna välkomnade det förstärkta samarbetet med kommittéerna och förblev positiva till deras deltagande på EU-nivå, men framhöll också för vikten av att deras deltagande på nationell nivå är meningsfullt och sker vid rätt tid och efterlyste ett förstärkt samarbete i alla skeden av den europeiska planeringsterminen. Arbetsmarknadens parter betonade vikten av att de deltar i större utsträckning, även när det gäller frågor som inte faller inom ramen för sysselsättningsområdet. Företrädarna för det civila samhället framhöll behovet av att bättre erkänna sin roll i planeringsterminen och att strukturera den civila dialogen.

Företrädarna för **arbetsgivarna**² ställde sig i stort sett positiva till paketet och ansåg det välavvägt. De landsspecifika rekommendationerna har blivit mer relevanta för de nuvarande utmaningarna med digitalisering, åldrande och minskning av koldioxidutsläpp. För att säkerställa ekonomisk och social konvergens förespråkade de större tonvikt på att minska arbetskostnaderna och ta itu med skattekillen på arbete. Färdigheter – i synnerhet behovet av att säkerställa den rätta nivån av digital kompetens hos arbetskraften – togs upp som en viktig fråga. Kompetensklyftor och kompetensglapp är fortfarande en topprioritering, särskilt för små och medelstora företag, och företrädarna skulle välkomna mer djupgående diskussioner om frågan med sysselsättningskommittén.

Arbetsgivarorganisationerna betonade också att medlemsstaterna måste modernisera sina sociala förmånssystem och göra förbättringar när det gäller de sociala investeringarnas inriktning och kostnadseffektivitet som en del av de mer omfattande insatserna för att stärka de offentliga finanserna. När det gäller investeringar krävs både privata och offentliga investeringar. I syfte att minska fattigdomen spelar de offentliga investeringarna en viktig roll när det gäller att tillhandahålla tjänster av god kvalitet. Medlemsstaterna uppmuntrades också att utbyta bästa praxis och erfarenheter om hur man bäst kan minska skattekillen på arbete genom att utveckla sysselsättningsvänliga sätt att finansiera det sociala skyddet.

² BusinessEurope, UEAPME (europeiska sammanslutningen för hantverksföretag och små och medelstora företag) och CEEP (Europeiskt centrum för arbetsgivare och företag som tillhandahåller offentliga tjänster och tjänster av allmänt intresse)

Företrädarna för **fackföreningarna**³ framhöll sin åsikt att den ekonomiska tillväxten är bräcklig och inte avsevärt har förbättrat den sociala dimensionen i Europa. Följaktligen bör den rättighetsbaserade strategin i den europeiska pelaren för sociala rättigheter återspeglas tydligare i den europeiska planeringsterminen för att möta utmaningarna i samband med fattigdom, social utestängning, låga löner och tillgång till socialt skydd. Den senaste tidens förbättringar kommer direkt efter krisår, som kännetecknades av begränsade investeringsnivåer, som man fortfarande behöver återhämta sig från. Planeringsterminen bör därför ha ett nytt mönster för investeringar och finanspolitisk inriktning. Det bör finnas en viss flexibilitet för medlemsstaterna att aktivera offentliga investeringar för att skapa arbetstillfällen av hög kvalitet. Med tanke på de landsspecifika rekommendationerna om striktare finansiering efterlyser EFS större flexibilitet så att pelaren kan genomföras. Det finns ett finanspolitiskt utrymme som skulle göra det möjligt för medlemsstaterna att förbättra den sociala situationen. Bristen på genomförande av slutsatserna från den översyn av den sociala dialogen som sysselsättningskommittén genomfört tillsammans med arbetsmarknadens parter togs också upp som en källa till oro.

Företrädarna för det **civila samhället**⁴ välkomnade den ökade täckningen av arbetsmarknads-, utbildnings- och socialpolitiska frågor liksom integreringen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter i 2019 års paket med landsspecifika rekommendationer. Man har också insett att investeringar och reformer måste gå hand i hand. Företrädarna betonade att sysselsättnings- och utbildningsfrågor visserligen omfattas av rekommendationerna, men att större fokus behövs på frågor som rör fattigdom och social utestängning (särskilt bland barn och missgynnade grupper), hemlöshet, ekonomiskt överkomliga och hållbara hälso- och sjukvårdstjänster samt långtidsvård av god kvalitet. Det betonades att den gynnsamma ekonomiska miljön utgör en möjlighet att uppnå uppåtgående social konvergens och att inriktningen på reformer bör förbli stark. Mer måste göras för dem som redan lever i fattigdom och för att genomföra reformer, särskilt för missgynnade grupper. Skatte- och förmånssystemen kan stödja deltagandet på arbetsmarknaden och minska ojämlikheten.

³ Europeiska fackliga samorganisationen (EFS)

⁴ Social plattform, Eurodiaconia, EAPN (i april) och Eurochild

Avsnitt 3: Övergripande budskap från översynerna av den multilaterala övervakningen och det multilaterala genomförandet

Multilateral övervakning som består av sakkunnigbedömning i kommittéer av det aktuella läget med genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna är en av de centrala uppgifterna för såväl sysselsättningskommittén som kommittén för socialt skydd inom ramen för den europeiska planeringsterminen.

A. Budskap från sysselsättningskommitténs multilaterala övervakning

Under perioden oktober 2018 – april 2019 genomförde sysselsättningskommittén översyner av den multilaterala övervakningen och en s.k. Country Exam som behandlar inslag som rör landsspecifika rekommendationer inom följande politikområden: i. långtidsarbetslöshet, ii. social dialog, iii. segmentering av arbetsmarknaden och odeklarerat arbete, iv. deltagande på arbetsmarknaden, v. aktiva arbetsmarknadsåtgärder och offentliga arbetsförmedlingar, vi. utbildning, färdigheter, yrkesutbildning och vuxenutbildning samt iv. löner, konkurrenskraft och skatt på arbete.

Som tidigare påpekats är sysselsättningskommitténs översyner av den multilaterala övervakningen tematiskt indelade. Det gör det möjligt att dra övergripande slutsatser av varje grupp översyner, vilka presenteras nedan.

Sysselsättningskommitténs översyn av genomförandet av **rådets rekommendation om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden** har skett mot bakgrund av en förbättrad arbetsmarknadssituation, men skillnaderna inom EU kvarstår.⁵ Även om alla medlemsstater vidtog åtgärder för att förbättra genomförandet av rekommendationen, varierar genomförandenivån. De offentliga arbetsförmedlingarnas kapacitet är en övergripande utmaning, och vissa medlemsstater upplever också betydande regionala skillnader i de offentliga arbetsförmedlingarnas resultat. I ett antal medlemsstater finns en nära koppling mellan en hög registreringsnivå för långtidsarbetslösa och en arbetslöshetsersättning som villkoras av registrering. Vissa har infört strategier för att förhindra avregistrering men många behöver fortfarande förbättra sina insatser för att nå de inaktiva och utveckla incitament för att registrera sig.

⁵ De viktigaste budskapen har skickats till rådet (sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) separat, se rådets dokument 14409/18.

I översynen bekräftades att sådana ytterligare tjänster som sociala och hälso- och utbildningsrelaterade åtgärder samt stödåtgärder är viktiga steg på vägen till en anställning. Ansträngningar har gjorts för att öka samordningen mellan de olika tjänsteleverantörerna, men samordningen förblir en övergripande utmaning. Nationella strategier för att inrätta en gemensam kontaktpunkt varierar mellan att fullständig integrering av tjänster inrättas till att fler myndigheter utses som bör fungera som en enda kontaktpunkt. Avtal om återinträde på arbetsmarknaden eller motsvarande förekommer i de flesta medlemsstater, men mer måste göras, särskilt när det gäller att regelbundet se över individuella bedömningar. En rad aktiviteter med koppling till arbetsgivarnas engagemang har presenterats, däribland särskild personal vid de offentliga arbetsförmedlingarna och lönesubventioner i kombination med arbetsplatans knuten handledning. Ett mer strategiskt tillvägagångssätt för partnerskap mellan intressenter saknas emellertid fortfarande i vissa medlemsstater. Det har visserligen skett avsevärda förbättringar när det gäller kvaliteten och fullständigheten i de uppgifter som samlats in med stöd från medlemsstaterna på grundval av sysselsättningskommitténs ram med indikatorer, men det krävs ytterligare insatser för att förbättra de uppgifter som är kopplade till hållbara resultat för långtidsarbetslösa.

I översynen om **den sociala dialogen** undersöktes olika aspekter av arbetsmarknadsparternas delaktighet i reformer och politik och den europeiska planeringsterminen. Nationella och europeiska arbetsmarknadsparter deltog i översynen. Det finns visserligen en rättslig och institutionell ram för social dialog i en stor majoritet av medlemsstaterna, men i översynen noterades att de nationella arbetsmarknadsparternas deltagande i utformningen och genomförandet av sysselsättnings- och socialpolitiska reformer och politik och den europeiska planeringsterminen varierar mellan de medlemsstater som granskats. Sysselsättningskommittén betonade vikten av lägligt och meningsfullt engagemang.

Sysselsättningskommittén konstaterade också att det föreligger utmaningar i fråga om representativiteten hos arbetsmarknadens parter i vissa medlemsstater och pekade på behovet av effektivt stöd för att förbättra arbetsmarknadsparternas kapacitet.

I översynen av de landsspecifika rekommendationerna om **segmentering av arbetsmarknaden och odeklarerat arbete** konstaterades att karaktären av segmenteringen och det odeklarerade arbetet skiljer sig åt i EU:s medlemsstater, och att statistiken i sig inte alltid ger en helhetsbild av läget. Segmentering och odeklarerat arbete kan vara till skada för människors liv på många sätt (till exempel finns det en koppling till hälsa och säkerhet i arbetet och tillgång till socialt skydd) samt för ekonomin i stort. Medlemsstaterna har genomfört ett antal reformer på dessa områden under de senaste åren för att främja tillsvidareanställningar och arbetstillfällen av hög kvalitet, men det kommer att ta tid innan reformerna får full effekt. Många av de nuvarande reformerna syftar till att ta itu med de negativa konsekvenser som för närvarande uppstår till följd av de partiella liberaliseringar av arbetsmarknaden (dvs. de som medger att tillfälliga kontrakt tillämpas utan att reglerna för tillsvidarekontrakten ändras) som genomfördes för flera årtionden sedan, till exempel genom att man minskar skillnaden mellan regleringen av tillsvidare- och tillfälliga anställningskontrakt (inklusive vad beträffar beskattning och sociala avgifter).

Sysselsättningskommittén anmärkte att det i det nuvarande politiska klimatet är svårt att uppnå enighet om de exakta arbetsmarknadsreformer som ska genomföras. Detta understryker den viktiga roll som arbetsmarknadens parter kan komma att behöva spela och vikten av en effektiv social dialog. Precis som är fallet med många andra frågor har utbildning och kompetens en mycket stor betydelse för att människor fullt ut ska kunna tillvarata möjligheterna på arbetsmarknaden (och det bör noteras att en av de negativa effekterna av segmenteringen är att arbetsgivare tvekar att investera i kompetens). Uppmärksamhet bör ägnas åt att ge arbetssökande lämplig vägledning och jobbrådgivning. Därigenom kan kvaliteten på jobberbjudanden höjas och kompetensglappet minskas.

Rent allmänhet är det fortsatt viktigt att kombinera avskräckande och förebyggande insatser (t.ex. genom informationskampanjer och ett ökat förtroende för institutioner) när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete, och detta kräver samordnade insatser och samordning mellan sådana institutioner som inspektioner, socialförsäkringsinstitutioner, offentliga arbetsförmedlingar och skattemyndigheter. I många fall måste kulturella attityder och beteenden förändras, och detta kommer per definition att kräva gemensamma ansträngningar under en längre tidsperiod. Dessutom behövs djupare kunskap om vilken roll och funktion sådana nya arbetsformer som arbete via digitala plattformar har med tanke på att sådana anställningsformer uppstår och blir allt viktigare i EU:s medlemsstater.

Ett antal åtgärder har vidtagits för att stärka yrkesinspektionerna, både när det gäller det totala antalet inspektörer och för att se till att de använder sina resurser på ett smart och fokuserat sätt. Medlemsstaterna vidtar ofta sektorsvisa eller regionala strategier för att hantera de mest drabbade områdena. Siffror tyder på att dessa åtgärder ger konkreta resultat.

I sysselsättningskommitténs översyn av **arbetsmarknadsdeltagandet** betraktades två olika dimensioner: enskilda personers deltagande och ökningen av antalet arbetstimmar för enskilda personer. En regional dimension av arbetsmarknadsdeltagandet beaktades också i vissa fall. Tillgången till, kvaliteten på och kostnaderna för barnomsorg och äldreomsorg kan spela en viktig roll för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Många medlemsstater anstränger sig för att förbättra vårdutbudet och ESF har varit avgörande i ett antal länder (detta väcker dock frågor om hållbarhet på längre sikt). Flexibel ledighet och flexibla arbetsformer kan också vara till hjälp.

Samtidigt kan det vara värt att titta på skatteordningar som kan påverka i synnerhet andra försörjares deltagande. På samma sätt kan en noggrann utformning av avgiftssystemen hjälpa människor att komma in på och stanna kvar på arbetsmarknaden. Det finns en särskild utmaning när det gäller det sätt på vilket arbetets framtid kan komma att utvecklas, och detta bör övervakas. Ett antal medlemsstater vidtar åtgärder för att öka öppenheten och medvetenheten om löneskillnaderna mellan kvinnor och män och det blir intressant att se om dessa bär frukt.

När det gäller äldre arbetstagare är insatserna för att förbättra deltagandet inriktade på att begränsa möjligheterna till tidig pension och se till att det finns tillgång till utbildning som är relevant för arbetsmarknaden. När det gäller missgynnade grupper som möter flera hinder för deltagande på arbetsmarknaden behövs en flerdimensionell strategi där både sociala tjänster och arbetsförmedlingar ingår. Anonym rekrytering är ett verktyg som kan bidra till att motverka en djupt rotad diskriminering på arbetsmarknaden. Även om det är vanligt att påstå att frågor som har att göra med kvinnors arbetsmarknadsdeltagande är kulturellt betingade har olika framgångsrika initiativ på senare tid visat att det går att uppnå goda resultat även om det tar tid.

I översynen av **aktiva arbetsmarknadsåtgärder och offentliga arbetsförmedlingar** noterades att medlemsstaterna, även om situationen på arbetsmarknaden håller på att förbättras i hela EU, i allt större utsträckning ställs inför kompetensbrist, och att vissa grupper inte fått del av förbättringen. Planeringen och genomförandet av aktiva arbetsmarknadsåtgärder måste ske i ett vidare sammanhang genom att man kompletterar och bygger på utbildningsåtgärder samt socialpolitik och sociala tjänster. Riktade utbildningsinsatser och välutvecklade sätt att kartlägga arbetsmarknadens behov är viktiga för att ta itu med dessa problem (arbetsmarknadens parter kan spela en viktig roll i detta sammanhang). Det måste finnas ett sätt att mäta utbildningsinstitutens kvalitet och resultat och ge alla berörda parter tydlig information om detta.

Kopplingen mellan aktivering och bidrag är viktig för allmänhetens acceptans av den politik som bedrivs, och det sätt på vilket kriterierna för jobsökning definieras måste säkerställa att målet med denna koppling uppnås. För att öka sysselsättningsmöjligheterna och förbättra arbetsberedskapen måste de aktiva arbetsmarknadsåtgärderna kompletteras med lämplig jobbrådgivning och vägledning. Aktiva arbetsmarknadsåtgärder bör i allmänhet vara föremål för fortlöpande övervakning, utvärdering och översyn för att säkerställa deras effektivitet. Många reformer har införts för att stärka de offentliga arbetsförmedlingarnas kapacitet och utåtriktade verksamhet även om en del av dessa har drabbats av betydande förseningar. Övervakningen av genomförandet av dessa reformer kommer att vara avgörande för att man ska kunna fastställa om dessa reformer uppnår sina uppsatta mål.

I samband med översynen av **utbildning, färdigheter, yrkesutbildning och vuxenutbildning** omfattade många av de granskade landsspecifika rekommendationerna övergripande utbildningsreformer. Digitala färdigheter gavs en framträdande plats, ofta inom ramen för en bredare regeringsstrategi. Man betonade också behovet av att öka inskrivningen inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. När man överväger åtgärder för att göra läraryrket mer attraktivt är lönen bara en (om än viktig) del av bilden. Uppmärksamhet måste ägnas åt rörlighet, utbildning och en minskning av de administrativa bördorna.

Medlemsstaterna tillämpar olika strategier när det gäller utbildningssystemen och hur inkluderande de är. Vissa är inriktade på inläring av främmande språk, andra på förskoleverksamhet och barnomsorg och andra på att säkerställa kvalitet på alla nivåer. Med tanke på att ett antal medlemsstater står inför liknande utmaningar kommer det att vara viktigt att ta reda på vilka strategier som verkar ge bäst resultat. Att elever lämnar skolan med högst grundskoleutbildning är ett problem i flera länder. Kapaciteten och effektiviteten hos system för tidig varning spelar roll, men det är också viktigt att man kartlägger vilka insatser som bör följas på sådana varningar. Det kan också vara en utmaning att finna det bästa sättet att involvera familjerna i dessa insatser. Inkludering kan även i hög grad påverkas av lärares kompetens och förmåga att arbeta med minoriteter och personer med mindre gynnade bakgrunder.

När det gäller yrkesutbildningar har betydande reforminsatser gjorts i många medlemsstater för att förbättra yrkesutbildningarnas relevans. EU-medel har ofta använts för detta, vilket förstås inte är ett problem i sig, men det aktualiserar frågan om säkerställandet av projektens hållbarhet. Mer krävs emellertid för att göra yrkes- och lärlingsutbildningar mer attraktiva, eftersom utnyttjandet ofta är lågt. Möjligheterna till lärlingsutbildning i små och medelstora företag bör utökas. Arbetsmarknadsparternas delaktighet har ofta avgörande betydelse för lyckade reformer av yrkesutbildningen. Ett antal innovativa strategier håller på att prövas för att förbättra tillgången till och utnyttjandet av vuxenutbildning, t.ex. individuella utbildningskonton. Utöver nationella strategier spelar lokala projekt ofta en viktig roll när det gäller att komma till rätta med särskilda geografiska luckor i täckningen.

I samband med översynen av **löner, konkurrenskraft och skatt på arbete** konstaterades det att den underliggande löneutvecklingen fortsätter att vara långsammare än väntat, med utgångspunkt i det historiska sambandet mellan löneutveckling och arbetslöshet. De främsta skälen till låg löneutveckling verkar vara den låga inflationen och den låga produktivitetsökningen. Andra faktorer kan dock också ha spelat in, bland annat rörligheten inom EU och ökningen av deltidsarbete. En intressant fråga som är på frammarsch i några medlemsstater är fenomenet med krav på att fler icke-finansiella förmåner ska ingå i förhandlingar om kollektivavtal och att efterfrågan på löneökningar därmed minskar. Alla dessa områden skulle med fördel kunna analyseras vidare.

De politiska åtgärderna för att komma till rätta med den låga löneutvecklingen rör bland annat minimilöner, en starkare ram för förhandlingar om kollektivavtal, beskattning och offentliganställdas löner. Indirekta åtgärder som kan påverka löneutvecklingen omfattar en politik som, i den sociala pelarens anda, ger arbetstagarna utökade rättigheter och möjlighet att uttrycka sig i förhandlingar om kollektivavtal (t.ex. tillgång till social trygghet, möjlighet att överföra rättigheter, geografisk och yrkesmässig rörlighet) eller politik som minskar arbetsmarknadens tudelning. Även om medlemsstaternas roll ofta är begränsad till att säkerställa en rättslig ram för förhandlingar om kollektivavtal, kan det vara intressant att överväga ytterligare möjliga åtgärder som uppmuntrar arbetsmarknadens parter att öka sin kapacitet, kollektivavtalens täckning eller att ingå fler kollektivavtal för de sektorer eller de arbetstagare som för närvarande inte omfattas. Aktiva arbetsmarknadsåtgärder fortsätter att skapa möjligheter när det gäller att göra arbetsmarknaderna mer anpassningsbara för att öka anställbarheten, förbättra yrkesmässig rörlighet och öka sysselsättningsmöjligheterna för arbetssökande och personer som står utanför arbetsmarknaden. I de fall lönerna ökar behöver man ofta ta hänsyn till frågan om köpkraft, eftersom denna fortfarande kan minska (t.ex. på grund av boendekostnader). Vissa medlemsstater överväger andra åtgärder som påverkar lönerna, till exempel åtgärder som indirekt ökar produktiviteten och tillväxten genom att stimulera forskning och utveckling och genom att investera i humankapital (utbildning, kompetens och livslångt lärande).

B. Meddelanden från kommittén för socialt skydd – översyner av det multilaterala genomförandet

I mars 2019 gick kommittén för socialt skydd igenom genomförandet av 38 rekommendationer på de områden som faller under dess behörighet: i) socialt skydd och social delaktighet ii) pensioner iii) hälso- och sjukvård och iv) långtidsvård. Frågor med anknytning till hälso- och sjukvårdsområdet behandlades gemensamt med företrädare för rådets arbetsgrupp för folkhälsa på hög nivå. Översynerna har organiserats tematiskt, vilket gjorde det möjligt att dra övergripande slutsatser inom varje temaområde.

Reformer på området social delaktighet och socialt skydd

Den europeiska ekonomins fortsatta expansion under de senaste åren har lett till bättre arbetsmarknadsvillkor och ökade inkomster för hushållen. Detta har lett till att andelen människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning har minskat jämfört med nivån före krisen⁶. Trots denna positiva utveckling fortsätter det att vara ett bekymmer att återhämtningen inte kommer alla till del, utan att stora ojämlikhet fortsätter att hålla i sig och att personer i utsatta situationer riskerar att hamna på efterkälken. För att hantera dessa utmaningar är det fortfarande mycket viktigt att det finns väl utformade sociala trygghetssystem som investerar i människors aktiva deltagande i samhället och ekonomin och som skyddar mot risker under hela livet.

Som en del av översynerna av det multilaterala genomförandet 2019 gick kommittén för socialt skydd igenom de framsteg som gjorts i fråga om elva rekommendationer på området för socialt skydd och social delaktighet. I linje med tidigare år fortsätter de flesta av de landsspecifika rekommendationerna på detta område att ha en stark inriktning på aktiv integration, särskilt när det gäller att förbättra de sociala förmånernas täckning och tillräcklighet och att minska de regionala skillnaderna och fragmenteringen av systemen för inkomststöd. I rekommendationerna till medlemsstaterna efterlyste man även insatser för att åtgärda brister i det sociala skyddet för arbetstagare med atypiska anställningsavtal, förbättra utformningen av skatte- och förmånssystemen och sammansättningen av de sociala utgifterna samt förbättra tillhandahållandet av tjänster av hög kvalitet (barnomsorg och boende).

De multilaterala granskningarna som genomfördes av kommittén för socialt skydd visade att medlemsstaterna fortsätter att vidta åtgärder för att ta itu med de problem som konstaterats, men genomförandet av reformer tycks gå långsammare. Kommittén bedömde särskilt att framstegen under det senaste året har varit begränsade i nästan två tredjedelar av de granskade medlemsstaterna. Som en jämförelse visade slutsatserna från föregående år begränsade framsteg för omkring en tredjedel av de landsspecifika rekommendationerna som setts över, medan resten visade vissa eller betydande framsteg. För vissa medlemsstater har genomförandet av reformerna försenats för att man varit tvungen att uppnå det medelfristiga budgetmålet och uppfylla krav för att följa stabilitets- och tillväxtpaktens regler.

⁶ 22,4 % av EU:s befolkning 2017.

Mot bakgrund av detta resultat och osäkerheten kring de framtida ekonomiska utsikterna understryker kommittén för socialt skydd att det finns ett akut behov av att medlemsstaterna förnyar och påskyndar sina reforminsatser. Social delaktighet, investeringar och skydd i linje med de relevanta principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter och med strategin för aktiv integration som förebild bör förbli vägledande mål för medlemsstaternas reformer.

Pensionsreformer

Pensionerna har i och med sin budgetmässiga tyngd och stora sociala betydelse varit ett av de viktigaste inslagen i medlemsstaternas reformagendor ända sedan den europeiska planeringsterminen införes. Det senaste decenniet har pensionsreformerna varit inriktade på anpassning av pensionssystemen till demografiska förändringar och på säkerställande av pensionssystemens finansiella hållbarhet. Mer nyligen började tillräcklighetsfrågorna att bli alltmer framträdande, men inriktningen på hållbarhetsrelaterade pensionsreformer förblev tydlig i de landsspecifika rekommendationerna 2018.

Kommittén för socialt skydd gick igenom genomförandet av tretton rekommendationer på pensionsområdet, av vilka de flesta omfattade flera aspekter av pensionssystemet. I nio rekommendationer betonades pensionernas hållbarhet och i fem deras tillräcklighet eller rättvisa utformning. Tre medlemsstater uppmanades att göra reglerna enhetliga för olika befolkningsgrupper. I andra rekommendationer lyftes aspekterna längre arbetsliv eller tillhandahållande av tilläggspensioner fram.

De multilaterala granskningarna av 2018 års landsspecifika rekommendationer visade att ett antal länder redan har infört och fortsätter att genomföra åtgärder för att ta itu med hållbarhetsproblemen inom sina pensionssystem. Dessa åtgärder omfattar högre pensionsålder, strängare krav för pensionsrätt och minskade möjligheter till förtidspension. En del medlemsstater har vidtagit åtgärder för att se över pensionsberäkningsmekanismerna eller utöka incitamentet att senarelägga pensioneringen. Andra länder rapporterade om åtgärder för att förbättra pensionernas tillräcklighet, vilket bland annat omfattar höjningar av de lägsta pensionerna, extraordinära betalningar vid låg pension samt indexering. Ett fåtal medlemsstater har inlett viktiga pensionsreformer som förväntas ge resultat under de kommande åren.

Den bedömning som kommittén för socialt skydd gjorde visade att omkring hälften av de granskade medlemsstaterna hade gjort vissa eller betydande framsteg, medan det enligt förra årets bedömning var fallet endast för en tredjedel av medlemsstaterna. Likväl har två medlemsstater inte registrerat några framsteg i år när det gäller att uppfylla kraven i deras rekommendationer.

Mot bakgrund av denna bedömning anser kommittén för socialt skydd att det krävs ökade ansträngningar i vissa medlemsstater för att hantera det ökande demografiska trycket i våra åldrande samhällen, medan de medlemsstater som redan har antagit reformer måste genomföra dem strikt och undvika bakslag. Tillräcklighetsproblemen bör få en mer framträdande roll i medlemsstaternas reformprogram. I takt med att den förväntade livslängden ökar kommer ett längre arbetsliv att vara viktigt för att göra det möjligt för män och kvinnor att skaffa sig tillräckliga pensioner. Åtgärder som leder till längre yrkesverksamhet, senare utträde från arbetsmarknaden samt likvärdiga villkor för förvärvande av pensionsgrundande rättigheter bör ingå i medlemsstaternas reformprogram.

Hälso- och sjukvårdsreformer

Universella och hållbara hälso- och sjukvårdssystem med garanterad tillgång till hälso- och sjukvård av hög kvalitet i rätt tid är en viktig del av den europeiska sociala modellen. Hälso- och sjukvårdssystemen varierar i EU, men många av utmaningarna är gemensamma. En åldrande befolkning, ökade kostnader för innovativ teknik och läkemedel, brist eller ojämn fördelning av hälso- och sjukvårdspersonal är några av de faktorer som sätter press på medlemsstaternas hälso- och sjukvårdssystem.

Under planeringsterminen 2018 fick nio medlemsstater landsspecifika rekommendationer på hälso- och sjukvårdsområdet. Sammanlagt fick sju medlemsstater rekommendationer om att förbättra den finanspolitiska hållbarheten och kostnadseffektiviteten i sina system. Två av dessa medlemsstater hade också en tillgänglighetsutmaning gemensam med resten av de granskade länderna.

De multilaterala granskningarna, som genomfördes tillsammans med företrädare för rådets arbetsgrupp för folkhälsa på högre tjänstemannanivå, har visat att alla granskade medlemsstater håller på att reformera sina hälso- och sjukvårdssystem för att ta itu med de identifierade utmaningarna, även om de gör det i varierande grad. Reformansträngningarna sträcker sig från heltäckande reformpaket (som kräver långsiktiga strategier för antagande och genomförande och därför kan bli försenade) till kortsiktiga åtgärder (som dock inte alltid tar itu med de grundläggande problemen). Reformerna omfattar åtgärder för att stärka den primära och integrerade vården och flytta vissa tjänster bort från den slutna sjukhussektorn; förbättrade och integrerade vårdvägar för patienter med kroniska sjukdomar, intensifierade screeningprogram och förebyggande program, incitament för patienter, läkare och apotekare att begränsa läkemedelsutgifterna, åtgärder för att förbättra tillgången för de mest utsatta till t.ex. vissa läkemedel och behandlingar; insatser för att främja en sundare livsstil (även bland den yngre befolkningen) och åtgärder för att komma till rätta med personalbrist, låga löner och ojämn territoriell fördelning av hälso- och sjukvårdspersonal i vissa medlemsstater.

Trots medlemsstaternas ansträngningar förefaller framstegen med att reformera hälso- och sjukvårdssystemen att ha saktat av sedan i juni 2018. I årets bedömning från kommittén för socialt skydd uppgavs att omkring hälften av de granskade länderna har gjort vissa eller betydande framsteg när det gäller att ta itu med de problem som konstaterats, medan framstegen fortfarande är begränsade hos den andra hälften. De allra flesta av de medlemsstater som granskades förra året har däremot gjort vissa eller betydande framsteg. Kommittén betonar att de reformer som inletts måste fortsätta, påskyndas och fördjupas, särskilt när det gäller att förbättra hälso- och sjukvårdssystemens effektivitet och ändamålsenlighet. Lämpliga förebyggande åtgärder krävs för att öka hållbarheten utan att tjänstekvaliteten och tillgången till tjänster äventyras. Det behövs också ökade insatser för att integrera olika hälso- och sjukvårdstjänster och en bättre samordning mellan hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster.

Reformer inom långtidsvården

Tre medlemsstater fick landsspecifika rekommendationer om långtidsvård 2018 med ett övergripande fokus på att förbättra kostnadseffektiviteten men även på att ta itu med fragmenteringen och styrningen av tjänsterna. De rapporterade åtgärderna omfattar testning av nya lösningar för integrerat tillhandahållande av långtidsvård i hemmiljö och för rationalisering av vård för personer med kroniska sjukdomar samt inrättande av enhetliga mekanismer för åtkomst till patienters vårdbehov.

Oron när det tillhandahållandet av formella tjänster för långtidsvård som tillgodoser växande behov till följd av en åldrande befolkning i hela Europa är fortfarande giltig. Med tanke på att systemen för långvarig vård och omsorg är utsatta för tryck vad gäller hållbarhet och funktionssätt konstaterar kommittén för socialt skydd att det behövs en alltmer proaktiv politisk strategi som strävar efter att förstärka det förebyggande arbetet och samtidigt främja en effektiv och kostnadseffektiv vård och omsorg, utan att dess kvalitet och tillgänglighet samt förutsättningarna för ett självständigt liv äventyras.
